

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
**A Study on the Desirable Characters of Junior High School Students
at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**

พระมหาสายัณห์ วงศ์สุรินทร์,
สำราญ ศรีคำมูล และ นฤมล ชุ่มเจริญสุข
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
**Phramahasayan Wongsurin,
Samran Srikammul and Narumon Chumcharoensuk**
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkornrajavidyalaya Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: wongsurin2520@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุและระดับชั้นต่างกัน เป็นการวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 110 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.861 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t- test independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$ และ $\sigma = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ($\mu = 3.72$ และ $\sigma = 0.33$) ด้านมีจิตสาธารณะ ($\mu = 3.71$ และ $\sigma = 0.33$) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ($\mu = 3.70$ และ $\sigma = 0.32$) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.38$) ด้านมีวินัย ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.31$) และด้านใฝ่เรียนรู้ ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.28$) ตามลำดับ

วันที่รับบทความ: 10 เมษายน 2565; วันแก้ไขบทความ 19 เมษายน 2565; วันตอบรับบทความ: 20 เมษายน 2565

Received: April 10, 2022; Revised: April 19, 2022; Accepted: April 20, 2022

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพของบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

คำสำคัญ: การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น; โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of opinion on desirable characteristics of junior high school students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) to compare on desirable characteristics of lower secondary school students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province with different age and class levels. It's a survey research. The sample group used in this research were junior high school students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province consisted of 110 persons. The instrument used in the research was a questionnaire with a confidence value of 0.861. The statistics used in this research were frequency, percentage, standard deviation, t-test independent and One-Way Analysis of Variance (ANOVA).

The following were the results:

1. The Desirable characteristics of junior high school students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province as a whole was at a high level ($\mu = 3.69$ and $\sigma = 0.27$). All aspects were at a very high level. In descending order as follows : honesty ($\mu = 3.72$ and $\sigma = 0.33$), public mind ($\mu = 3.71$ and $\sigma = 0.33$), commitment to work ($\mu = 3.70$ and $\sigma = 0.32$), The aspect of patriotism, religion, and monarchy ($\mu = 3.68$ and $\sigma = 0.38$), discipline ($\mu = 3.68$ and $\sigma = 0.31$), and learning ($\mu = 3.68$ and $\sigma = 0.28$), respectively.

2. The Comparison of desirable characteristics of junior high school students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province classified by personal status, It was found that students of different ages had opinions on desirable characteristics of students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province that were no difference, which was inconsistent with the assumption and students with different grade levels have an opinion on the desirable characteristics of students at Mahavajiralongkornrajavidyalaya School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Overall and in each aspect, it was found that there were no differences, which is inconsistent with the assumption.

Keywords: A Study on the Desirable Characteristics; Junior high School Students; Mahavajiralongkornrajavidyalaya School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกายจิตใจ วินัย อารมณ์สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย โดยระบุว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560 : 14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 22, 24 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 13-14)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นับเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4-8) ซึ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยหน่วยงานต่าง ๆ และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ หลักการ และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะ

สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไปพร้อมทั้งและใช้เป็นข้อมูลประมวลผลของการศึกษาในระดับ
ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหา
วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ และระดับชั้นต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ
(Survey Research) มีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 110 รูป ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นหน่วยในการศึกษา

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ และระดับชั้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านรักชาติ ศาสน์
กษัตริย์ 2. ด้านซื่อสัตย์สุจริต 3. ด้านมีวินัย 4. ด้านใฝ่เรียนรู้ 5. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และ 6. ด้านมีจิต
สาธารณะ

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมี ลักษณะปลาย
ปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านมีวินัย 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ 5) ด้าน
มุ่งมั่นในการทำงาน และ 6) ด้านมีจิตสาธารณะ มีข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทครวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.861

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
2. จากนั้นนำแบบสอบถามกลับมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

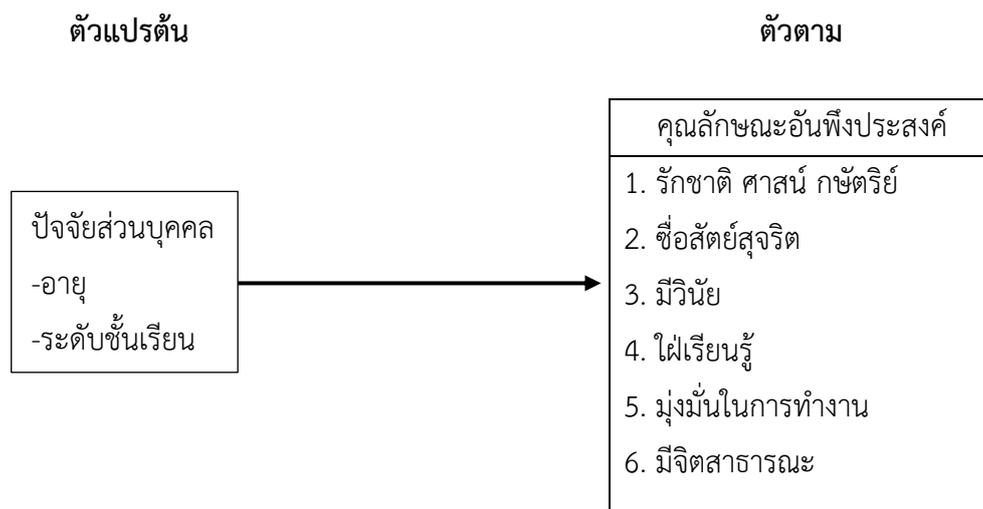
1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 6 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
2. การทดสอบค่าที (t- test independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียน จำนวน 110 รูป พบว่า อายุ 13-16 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 ตามลำดับ และระดับชั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.9 รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 31.8 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 27.3 ตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เลื่อมใสศรัทธาในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\mu = 3.72$ และ $\sigma = 0.54$) เปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในสังคมไทย เช่นต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ($\mu = 3.70$ และ $\sigma = 0.53$) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาและเป็นตัวอย่างที่ดีของศาสนิกชน ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.52$) และยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ ร้องเพลงชาติได้ และบอกความหมายของเพลงชาติ ($\mu = 3.64$ และ $\sigma = 0.55$) ตามลำดับ

2. ด้านด้านซื่อสัตย์สุจริต

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.72$ และ $\sigma = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ($\mu = 3.76$ และ $\sigma = 0.58$) ปฏิบัติโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด มีหิริโอตัมปะ ($\mu = 3.76$ และ $\sigma = 0.50$) ประพฤติตรงความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ ($\mu = 3.70$ และ $\sigma = 0.49$) และพูดความจริง และให้ข้อมูลที่ เป็นจริงกับครู ผู้ปกครอง และเพื่อน อย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.67$ และ $\sigma = 0.54$) ตามลำดับ

3. ด้านมีวินัย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ นักเรียนสนใจติดตามผลการงานของนักเรียน ($\mu = 3.75$ และ $\sigma = 0.51$) นักเรียนยอมทำการบ้านที่คุณครูสั่ง ($\mu = 3.73$ และ $\sigma = 0.46$) เมื่อครูตำหนินักเรียนยินดีที่จะแก้ไขตามที่คุณครูแนะนำ ($\mu = 3.67$ และ $\sigma = 0.50$) และวันไหนที่คุณครูมอบหมายงานให้พຽงนี้นักเรียนจะไม่ขาดเรียน ($\mu = 3.59$ และ $\sigma = 0.57$) ตามลำดับ

4. ด้านใฝ่เรียนรู้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านด้านใฝ่เรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\mu = 3.72$ และ $\sigma = 0.52$) เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ($\mu = 3.68$ และ $\sigma = 0.50$) เอาใจใส่ในการเรียน และมีความเพียรพยายามในการเรียน ($\mu = 3.66$ และ $\sigma = 0.51$) และศึกษาค้นคว้า หาความรู้จากหนังสือ

เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 3.66$ และ $\sigma = 0.51$) ตามลำดับ

5. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน

การจัดการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$ และ $\sigma = 0.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ($\mu = 3.75$ และ $\sigma = 0.51$) พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ($\mu = 3.75$ และ $\sigma = 0.51$) ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ($\mu = 3.66$ และ $\sigma = 0.51$) และตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ($\mu = 3.65$ และ $\sigma = 0.51$) ตามลำดับ

6. ด้านมีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านมีจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$ และ $\sigma = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รู้จักช่วยผู้ปกครอง และครูทำงาน ($\mu = 3.79$ และ $\sigma = 0.54$) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน ($\mu = 3.71$ และ $\sigma = 0.58$) รู้จักการดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติและสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียนชุมชน ($\mu = 3.69$ และ $\sigma = 0.53$) และอาสาทำงาน ช่วยคิด ช่วยทำ และแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ($\mu = 3.65$ และ $\sigma = 0.51$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ และระดับชั้นต่างกัน พบว่า

2.1 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

2.2 นักเรียนที่มีชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาและเป็นตัวอย่างที่ดีของศาสนิกชน ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ ร้องเพลงชาติได้ และเลื่อมใสศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ นื่องนุช ประสมคำผล (2546 : 65) การศึกษาพบว่า บทบาทของเยาวชนดีเด่นอาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม มีบทบาทสำคัญ คือ 1) บทบาทต่อสถาบันชาติ เป็นบทบาทที่เยาวชนช่วย ส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ การสืบทอดวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและการกีฬา 2) บทบาทต่อสถาบันศาสนา ซึ่งเยาวชนมีบทบาทในการรักษาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 3) บทบาทต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นบทบาทที่เยาวชนแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์สำหรับปัจจัยที่ทำให้เยาวชนทำงานอาสาสมัคร ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยหลัก 4 ประการคือ ครอบครัว การศึกษา แรงจูงใจ และบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

2. ด้านด้านชื่อเสียงสุจริต จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งจำเป็นต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ดังนั้นโรงเรียนจึงสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง โดยให้นักเรียนปฏิบัติโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด มีหิริโอตตัปปะ ประพฤติตรงความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ พูดความจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตตรา บัวจันทร์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนพบว่า ด้านชื่อเสียงสุจริต อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ เสกสรรค์ สนวา, อภิชาติ ใจอารีย์ และระวี สัจจโสภณ (2564 : 45-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นชุมชนประชาธิปไตย พบว่า คุณลักษณะทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านพฤติกรรมและการปรับตัว ได้แก่ เป็นคนมีวินัย เป็นคนมีความซื่อสัตย์ รักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน สังคม และการเมือง และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จำเป็นต้องเกิดจากกระบวนการหล่อหลอมพฤติกรรมและการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลคนอื่นได้อย่างมีความสุขหรือที่เรียกว่า การกล่อมเกลากายทางสังคม (socialization) เพื่อให้กระบวนการกล่อมเกลากายทางสังคมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง จึงต้องเกิดจากกระบวนการปลูกฝังความซื่อสัตย์ สร้างความรักสามัคคีในชุมชน รวมถึงสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้คนและชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองได้

3. ด้านมีวินัย จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนสนใจที่จะติดตามผลการงานของนักเรียนและยอมทำการบ้านที่คุณครูสั่ง เมื่อครูตักเตือนนักเรียนยินดีที่จะแก้ไขตามที่คุณครูแนะนำ และวันไหนที่คุณครูมอบหมายงานให้พรุ่งนี้นักเรียนจะไม่ขาดเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอภาส ยติกร (2547 : 127-129) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียน 3 ด้าน คือ ความสะอาด การเข้าแถว และการทำความเคารพ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา 2 ประการ คือ กิจกรรมรวมศิษย์

พิชิต ส 3 (ส-สะอาด) กิจกรรมประกวดระเบียบแถว และกิจกรรมการประกวดมารยาทไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ชั้น คือ ชั้นวางแผนชั้นปฏิบัติ ชั้นสังเกต และชั้นสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน 110 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า รวมทั้งบริเวณโรงเรียน การเดินแถวไม่เป็นระเบียบการทำความสะอาดไม่ถูกต้อง เมื่อพัฒนาครบ 2 วนรอบ ส่งผลให้นักเรียนมีลักษณะตามต้องการได้เป็นอย่างดีนักเรียนมีระเบียบวินัยยิ่งขึ้น

4. ด้านใฝ่เรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียน และมีความเพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ จันใด (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมี 21 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนด คือ ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ซื่อสัตย์และมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีตามลำดับ

5. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนเน้นให้นักเรียนตั้งใจและรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และมีความพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ตลอดจนทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และตั้งใจและรับผิดชอบต่อในการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอำนาจ อุดกามา (น้อยนิล) (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมุ่งมั่นในการทำงานอยู่ในระดับมาก

6. ด้านมีจิตสาธารณะ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนเน้นให้นักเรียนทุกคนรู้จักช่วยผู้ปกครองและครูทำงาน มีการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน รู้จักการดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติและสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียนชุมชน ตลอดจนอาสาทำงาน ช่วยคิด ช่วยทำและแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น จิตสาธารณะนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้นำที่ดีในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ สุนทรี จุวงศ์สุข (2547 : 75) ได้ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีจิตสาธารณะของ

ผู้เรียนได้ คือ มีความช่างสังเกต ไม่เห็นแก่ตัว และรักษาประโยชน์ส่วนรวม นักเรียนมีทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสิ่งแวดล้อมมีทักษะด้านนโยบาย ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสร้างความร่วมมือต่อรองประนีประนอม และทักษะการจัดความขัดแย้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศ เลิกจันทร์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเมืองพิทยา 7 จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเมืองพิทยา 7 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมด้านมีจิตสาธารณะเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการผลการวิจัยไปใช้

ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น และผู้ปกครองจะต้องให้ความร่วมมือกัน จัดกิจกรรม และสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้งทั้งทางโรงเรียนจัดขึ้น หรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น นอกจากนี้ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง เพื่อสร้างจิตสำนึกในความรักชาติให้มากยิ่งขึ้น

ด้านซื่อสัตย์สุจริต ครูผู้สอน และผู้ปกครองจะต้องพยายามดูแล เอาใจใส่ให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง เพื่อสร้างความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นในตัว of นักเรียนอันเป็นคุณธรรมเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

ด้านวินัย ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง เพื่อเป็นการสร้างวินัยให้เกิดขึ้น

ด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการเรียนรู้จากนอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะที่นอกเหนือจากตำราเรียน และโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมประกวดผลงานด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ ของนักเรียนบ่อย ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้มากขึ้น

ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ครูต้องมีการให้รางวัลกับนักเรียนที่ตั้งใจทำการบ้านมาส่งตรงตามกำหนดเวลา และควรมีการลงโทษกับนักเรียนที่ไม่ยอมส่งงาน หรือส่งงานล่าช้าเกินไป

ด้านมีจิตสาธารณะ ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ รวมถึงผู้ปกครองก็ต้องสอนให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดเอกชน และรัฐบาล

2.2 ควรศึกษาถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชญาณิศ เลิกจันทร์. (2556). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเมืองพัทยา 7 จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- น้องนุช ประสมคำ. (2546). *บทบาทเยาวชนดีเด่นอาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พระอานาจ อตถกามา (น้อยนิล). (2554). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุจิตตรา บัวจันทร์. (2557). *รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนทรี จุงวงศ์สุข. (2547). *ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เสกสรรค์ สนวา, อภิชาติ ใจอารีย์ และระวี สัจจโสภณ. (2564). สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นชุมชนประชาธิปไตย. *วารสารวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 11 (3), 45-65.
- อนงค์ จันใด. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. สาระนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- โอภาส ยติกร. (2547). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*